کودکان خدمتکار؛ یکی از بارزترین اشکال کار کودکان و نوجوانان به‌ویژه در روزهای پایانی سال است

کودکی ام‌رانگیر

سید حسن طباطبایی

پدیده کودک کار کم کم دارد به موضوعی پیش پاافتاده تبدیل می شود و حضور کودکان برسرچهارراه‌ها عادی‌تر از چراغ راهنمایی شده است. در روزهای پایانی اسفندماه هم که تکاپو برای شروع سال جدید آغازمی شود و خانه تکانی‌ها رونق می‌گیرد، کار خانگی آنان به پدیده‌ای عادی بدل شده است. حتی برخی والدین، کودک را ترغیب می کنند در مناسبت‌های مختلف مثل شب عید، در کنار کوچه و خیابان ماهی قرمز و گل بفروشد تا از پول به دست آمده برای خود او لباس عید بخرند!

ساعت طولانی و حجم کار، جابه‌جایی اقلام و اشیا خارج از توان جسم کوچک آن هاست و بی شک سوای پریشانی روحی، عواقب دردناک جسمی را در آینده نزدیک برایشان رقم می‌زند. به همین دلیل درصد اضطراب، افسردگی، شب ادراری، بی‌خوابی، کابوس، سردردهای مداوم و انزوا در میان آنان بسیار بیشتر از کودکان دیگر است. اما در مدار دیدنیستند یا مردم چنان درگرفتاری‌های روزمره خود غرق‌اند که انگار آن‌ها را نمی‌بینند.

صندوق کودکان سازمان ملل متحد در سال ۱۳۷۷ شمسی گزارشی درباره وضعیت کودکان خیابانی در ایران منتشر کرد و می‌توان گفت با این گزارش برای اولین بار توجه به کودکان کار در ایران جلب شد. اکنون بیش از دو دهه از آن زمان می گذرد و اگرچه در این فاصله مطالعات گوناگونی درباره کودکان کار منتشر شده و راهکارهایی توسط نهادهای غیردولتی و دولتی برای حل مسئله کار کودکان مطرح شده، اما شواهد نشان می دهند که مسیری که تاکنون طی شده در حل مسئله ناتوان بوده و در سال‌های اخیر با افزایش تعداد کودکان کار روبه رو بوده‌ایم.

نگاهی به مطالعات حوزه کار کودکان نشان می‌دهد که این پدیده در طول دو دهه گذشته مورد توجه پژوهشگران قرار داشته است. اغلب این مطالعات وضعیت کودکان کار در شهر تهران را مطالعه کرده‌اند و در مواردی اندک به دیگر شهرها و روستاهای کشور توجه کرده‌اند و از این رواطلاعات ما از مناطق دیگر اندک است. با این حال مسلم است که کار کودکان تقریبا به طور کامل غیررسمی، پنهانی و بدون مزایای قانونی است. سرپرست دفتر امور آسیب دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور اخیرا از وجود ۱۲۰ هزار کودک کار خبر داده و گفته که در سال ۱۴۰۱ حدود ۱۴ هزار و ۵۰۰ نفر از کودکان خیابانی شناسایی شده‌اند. البته این رقم تنها شامل کودکان کار شناسایی شده است و تعداد واقعی آن‌ها بیش از این رقم است.

وضعیت بغرنج کودکان خدمتکار

اشکال کار کودکان متفاوت است و در میان کودکانی که به چرخه زودهنگام کار می‌پیوندند، وضعیت آن‌ها که در خانه‌های دیگران کار می‌کنند، فاجعه بارتر است زیرا نه تنها در آمارهای مربوط به کودکان کار جای نمی‌گیرند بلکه احتمال بروز انواع خشونت علیه آنان نیز وجود دارد؛ خشونت‌هایی که ممکن است هیچ‌گاه علنی نشوند.

مشاغل خانگی به مجموعه کارهایی گفته می‌شود که در محیط خانه انجام می‌شوند و معمولا در روزهای پایانی اسفند، که تکاپوی ایرانیان برای شروع سال جدید آغاز می‌شود، کار خانگی کودکان و نوجوانان، شکل جدی‌تری به خود می‌گیرد.

آن‌ها غلب به همراه مادر خود کار گرانی هستند که در خانه مردم همیشه با آن‌ها هست اما در صورت داشتن مشتری ثابت خیالشان راحت است که کمتر با توهین، تحقیر و تعرض مواجه می‌شوند. شرکت‌های خدماتی هم با وجود این که از آنان برای اعزام به خانه مشتری تضمین می‌گیرند و خطرهای این شغل پررنج را به جان می‌خرند زیر افقر، چاره دیگری برایشان باقی نگذاشته است.

واقعیت این است که تعداد زنان سرپرست خانوار به‌ویژه در مناطق محروم در حال افزایش است و درآمد اغلب این زنان در بازار کار غیررسمی تأمین می‌شود و از هیچ پشتوانه حمایتی مثل بیمه برخوردار نیستند و ضمانتی هم برای این که در تمام روزهای سال کار کنند وجود ندارد. در این میان زنانی هم هستند که مجبورند در کنار همسران خود کار کنند تا دخل و خرج خانواده به هم بخواند. تعداد بی‌شماری از این گروه زنان نیز در بازار کار غیررسمی مشغول اند و فرزندانشان هم دوشادوش آن‌ها در مشاغل خدماتی و طاقت فرسا فعالیت می کنند. از دستفروشی و کارگری در کارگاه‌های زیرزمینی گرفته تا نظافت خانه و محل کار دیگران، اموری است که به آنان سپرده می‌شود.

این روزها آگهی‌های مربوط به نظافت منزل و محل کار در همه جا وجود دارد. برخی شرکت‌های خدماتی با یک تماس، نیروی کار مورد نیاز را برای متقاضیان می فرستند و به دلیل فشارهای اقتصادی و تورم بالا نه فقط زنان و مردان که کودکان و نوجوانان هم از دنیای بزرگ‌ترها سر درآورده‌اند. بیشترشان دنیا را فقط به رنگ شغل و پول درآوردن، آن هم به اندازه‌ای که بتوانند حداقلی از معاش را برای خود و خانواده‌هایشان تهیه کنند، می‌بینند.

یک فعال حقوق کودک می گوید: این کودکان حتی اجازه و فرصت این را ندارند که بهانه‌های کودکانه بگیرند و از پدر و مادرشان چیزی بخواهند، فقط باید کار کنند تا بتوانند در این اوضاع وخیم اقتصادی که پدرها و مادرها در سرپرستی کردن شکم خود و خانواده‌هایشان کمرخم کرده‌اند، کمک خرج آن‌ها باشند.

بهروز آتشی تأکید می کند که «قرار گرفتن دائمی در معرض کارهای سخت و شست‌وشو با مواد شیمیایی و جابه‌جایی وسایل سنگین و ساعت طولانی کار زمینه‌ساز انواع بیماری‌ها در جسم و جان آن‌ها می‌شود.»

امیرحسین که ۱۴ سال دارد، از اول اسفندماه تا الان هر روز پس را در خانه این‌وآن کارکرده است. ساعت ۶ صبح به همراه مادرش از خانه بیرون زده و نزدیک به ۱۱ شب برگشته است، به قول خودش تمام بدنش درد می کند و احتمالا مجبور است، سال که نوشد چند روزی را کامل بخوابد، تا درد‌هایش تسکین پیدا کند. او می گوید: چند سال پیش پدرش هنگام کار از داربست ساختمان سقوط کرده و قطع نخاع شده و دو برادر دانش آموز ۸ و ۱۰ ساله دارد که باید به همراه مادرش هزینه‌های زندگی را تأمین کنند. برای اجاره خانه‌شان در شهری، ۲۰ میلیون تومان رهن پرداخت کرده‌اند و ماهی دو میلیون و ۲۰۰ هزار تومان هم کرایه می‌دهند.

از وقتی پدرش زمین‌گیر شده، مادرش، کار در خانه‌های مردم را شروع کرده و او را هم با خودش برده است. حالا چند مشتری ثابت دارند که ماهی یک‌بار به خانه آن‌ها می‌روند و روزهای اسفند هم سرشان شلوغ است. آن‌ها ترجیح می دهند مشتری‌های ثابت داشته باشند. اگرچه دردهای ناشی از سختی کارگری می‌کنند، آن قدر ناچیز است که اصلا به حساب نمی‌آید. واقعیت این است که هیچ سازمان و نهادی تابه‌حال به شکل واقعی کمک‌خرج ما نبوده است. به همین دلیل مجبور شدم قید مدرسه رفتن را بزنم. با این هزینه‌ها و خرج و خارج مدرسه، شاید یکی دوسال بعد برادرهایم مثل من ترک تحصیل کنند و وارد بازار کار شوند. خودم، بعد دو سال کم کم کار کردن را یاد گرفتم، ولی به درس هایم نمی‌رسیدم و کلا مدرسه نرفتم. چون هم نمی‌توانستم هزینه‌هایش را تأمین کنم، هم نمی‌خواستم کارم را رها کنم. مدرسه را دوست داشتم ولی وقتی پول نداری نمی‌شود ادامه تحصیل داد.»

بهروز آتشی، فعال حقوق کودک در این باره عنوان می‌کند: «برخی خانواده‌ها به خاطر فقر و تنگدستی نمی‌توانند فرزندانشان را به مدرسه بفرستند، این کودکان ناچارند خیلی زود وبدون تخصص وارد بازار کار شوند. امروزه به دلیل برنامه ریزی‌های ناکارآمد مسئولین، آمار کودکان کار افزایش چشمگیری پیدا کرده‌است. کودکانی که‌می بایست آینده‌سازان یک جامعه باشند، به دلیل سیاست‌های اشتباه ازهمان دوران کودکی وارد دنیای بزرگ و پیچیده کار می‌شوند و مسئولیت‌های بسیار سنگینی را برعهده می گیرند. این ورود زودهنگام کودکان به دنیای کار و مسئولیت باعث می‌شود تا آن‌ها در معرض انواعی از مشکلات و آسیب‌های اجتماعی قرار گیرند.»

این فعال حقوق کودک، تأکید می کند: «کارگری در منازل اصلا مناسب کودکان و نوجوانان نیست و طبیعتا کودکانی که در سنین بسیار کم به ناچار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

اگرچه امیرحسین و برخی دیگر از کودکان کار، به ظاهر از کار کردن ناراضی نیستند، اما این کودکان هرگز خلق و خوی کودکی ندارند. تن صدا، لحن و برخوردشان هیچ‌گونه شباهتی با همسالان خود ندارد.

مهدی یکی دیگر از این کودکان است. ۱۳ سال دارد و از وقتی یادش می‌آید، با تراژوجلویش بوده و مردم را وزن می کرده یا کنار پدرش، در خانه این‌وآن مشغول نظافت بوده است.

هم‌درس می‌خواند و هم کمک خرج خانواده است. او هیچ‌وقت نتوانسته سرگرم اسباب بازی‌های بچه‌گانه باشد، هیچ‌وقت کودک نبوده است. تنها زمانی که می‌تواند بازی کند، زنگ تفریح مدرسه است، بعد از مدرسه هم باید به سرعت خودش را به آدرسی برساند که پدرش آنجا مشغول رفت‌وروب و تمیزکاری است. می گوید، پدرم گفته، اگر کار به فعالیت‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

اگرچه امیرحسین و برخی دیگر از کودکان کار، به ظاهر از کار کردن ناراضی نیستند، اما این کودکان هرگز خلق و خوی کودکی ندارند. تن صدا، لحن و برخوردشان هیچ‌گونه شباهتی با همسالان خود ندارد.

مهدی یکی دیگر از این کودکان است. ۱۳ سال دارد و از وقتی یادش می‌آید، با تراژ و جلویش بوده و مردم را وزن می کرده یا کنار پدرش، در خانه این‌وآن مشغول نظافت بوده است.

هم‌درس می‌خواند و هم کمک خرج خانواده است. او هیچ‌وقت نتوانسته سرگرم اسباب بازی‌های بچه‌گانه باشد، هیچ‌وقت کودک نبوده است. تنها زمانی که می‌تواند بازی کند، زنگ تفریح مدرسه است، بعد از مدرسه هم باید به سرعت خودش را به آدرسی برساند که پدرش آنجا مشغول رفت‌وروب و تمیزکاری است. می گوید، پدرم گفته، اگر کار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

اگرچه امیرحسین و برخی دیگر از کودکان کار، به ظاهر از کار کردن ناراضی نیستند، اما این کودکان هرگز خلق و خوی کودکی ندارند. تن صدا، لحن و برخوردشان هیچ‌گونه شباهتی با همسالان خود ندارد.

مهدی یکی دیگر از این کودکان است. ۱۳ سال دارد و از وقتی یادش می‌آید، با تراژ و جلویش بوده و مردم را وزن می کرده یا کنار پدرش، در خانه این‌وآن مشغول نظافت بوده است.

هم‌درس می‌خواند و هم کمک خرج خانواده است. او هیچ‌وقت نتوانسته سرگرم اسباب بازی‌های بچه‌گانه باشد، هیچ‌وقت کودک نبوده است. تنها زمانی که می‌تواند بازی کند، زنگ تفریح مدرسه است، بعد از مدرسه هم باید به سرعت خودش را به آدرسی برساند که پدرش آنجا مشغول رفت‌وروب و تمیزکاری است. می گوید، پدرم گفته، اگر کار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

بهروز آتشی، فعال حقوق کودک در این باره عنوان می‌کند: «برخی خانواده‌ها به خاطر فقر و تنگدستی نمی‌توانند فرزندانشان را به مدرسه بفرستند، این کودکان ناچارند خیلی زود وبدون تخصص وارد بازار کار شوند. امروزه به دلیل برنامه ریزی‌های ناکارآمد مسئولین، آمار کودکان کار افزایش چشمگیری پیدا کرده‌است. کودکانی که‌می بایست آینده‌سازان یک جامعه باشند، به دلیل سیاست‌های اشتباه ازهمان دوران کودکی وارد دنیای بزرگ و پیچیده کار می‌شوند و مسئولیت‌های بسیار سنگینی را برعهده می گیرند. این ورود زودهنگام کودکان به دنیای کار و مسئولیت باعث می‌شود تا آن‌ها در معرض انواعی از مشکلات و آسیب‌های اجتماعی قرار گیرند.»

این فعال حقوق کودک، تأکید می کند: «کارگری در منازل اصلا مناسب کودکان و نوجوانان نیست و طبیعتا کودکانی که در سنین بسیار کم به ناچار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

در خانه مردم همیشه با آن‌ها هست اما در صورت داشتن مشتری ثابت خیالشان راحت است که کمتر با توهین، تحقیر و تعرض مواجه می‌شوند. شرکت‌های خدماتی هم با وجود این که از آنان برای اعزام به خانه مشتری تضمین می‌گیرند، حضور آنان در محیط کار را ضمانت نمی کنند. اما امیرحسین می‌گوید، پولش درهرصورت، به نسبت زحمتی که می کشند نمی‌ارزد.

او می گوید: «دیروز با مادرم از خانه‌مان تا خانه مشتری در میرداماد، ۶۰ هزار تومان پول کرایه اتوبوس، مترو و تاکسی دادیم، با همین مقدار هم برگشتیم. آن وقت دستمزدی که گرفتیم ۳۰۰ هزار تومان بود.» امیرحسین از سختی‌های کار می گوید از این که برخی مشتری‌ها بیش از توان او و مادرش از آن‌ها انتظار دارند و گاهی زبان به تحقیر و توهین بازمی کنند و حقوق کارگر را کامل نمی‌دهند با این حال خوشحال است که در روزهای پایانی اسفند بیشتر کار می کنند چون می‌توانند لباس نو بخرند.

اومی گوید: «مادرم دندان درد گرفته است اما پول مراجعه به پزشک را ندارد، درد پا، کمر، دست و گردن هم که سال‌هاست رهایش نمی کند.» او در پاسخ به این سؤال که تکلیف درد دندان مادرش چه می‌شود، می گوید: «به قول مادرم زندگی ما چاله‌چوله زیاد دارد، پول ترمیم آن را نداریم. دندانش را می کِشد و خودش را راحت می کند.»

امیرحسین، درباره این که آیا تاکنون از کمیته امداد و بهزیستی کمکی دریافت کرده‌اند، می گوید: «دو سه سال پیش کمک گرفتیم ولی کمکی که فقط بتوانیم با آن زندگی کنیم نه.»

بازار کار غیررسمی بدون هیچ پشتوانه‌ای، سلامت جسم و جان خود را قربانی یک لقمه نان می کنند. در ازای ساعت‌ها کار سخت در خانه و محل کار دیگران، دستمزدهای ناچیزی می گیرند و خطرهای این شغل پررنج را به جان می خرند زیر افقر، چاره دیگری برایشان باقی نگذاشته است.

واقعیت این است که تعداد زنان سرپرست خانوار به‌ویژه در مناطق محروم در حال افزایش است و درآمد اغلب این زنان در بازار کار غیررسمی تأمین می‌شود و از هیچ پشتوانه حمایتی مثل بیمه برخوردار نیستند و ضمانتی هم برای این که در تمام روزهای سال کار کنند وجود ندارد. در این میان زنانی هم هستند که مجبورند در کنار همسران خود کار کنند تا دخل و خرج خانواده به هم بخواند. تعداد بی‌شماری از این گروه زنان نیز در بازار کار غیررسمی مشغول اند و فرزندانشان هم دوشادوش آن‌ها در مشاغل خدماتی و طاقت فرسا فعالیت می کنند. از دستفروشی و کارگری در کارگاه‌های زیرزمینی گرفته تا نظافت خانه و محل کار دیگران، اموری است که به آنان سپرده می‌شود.

این روزها آگهی‌های مربوط به نظافت منزل و محل کار در همه جا وجود دارد. برخی شرکت‌های خدماتی با یک تماس، نیروی کار مورد نیاز را برای متقاضیان می فرستند و به دلیل فشارهای اقتصادی و تورم بالا نه فقط زنان و مردان که کودکان و نوجوانان هم از دنیای بزرگ‌ترها سر درآورده‌اند. بیشترشان دنیا را فقط به رنگ شغل و پول درآوردن، آن هم به اندازه‌ای که بتوانند حداقلی از معاش را برای خود و خانواده‌هایشان تهیه کنند، می‌بینند.

یک فعال حقوق کودک می گوید: این کودکان حتی اجازه و فرصت این را ندارند که بهانه‌های کودکانه بگیرند و از پدر و مادرشان چیزی بخواهند، فقط باید کار کنند تا بتوانند در این اوضاع وخیم اقتصادی که پدرها و مادرها در سرپرستی کردن شکم خود و خانواده‌هایشان کمرخم کرده‌اند، کمک خرج آن‌ها باشند.

بهروز آتشی تأکید می کند که «قرار گرفتن دائمی در معرض کارهای سخت و شست‌وشو با مواد شیمیایی و جابه‌جایی وسایل سنگین و ساعت طولانی کار زمینه‌ساز انواع بیماری‌ها در جسم و جان آن‌ها می‌شود.»

امیرحسین که ۱۴ سال دارد، از اول اسفندماه تا الان هر روز پس را در خانه این‌وآن کارکرده است. ساعت ۶ صبح به همراه مادرش از خانه بیرون زده و نزدیک به ۱۱ شب برگشته است، به قول خودش تمام بدنش درد می کند و احتمالا مجبور است، سال که نوشد چند روزی را کامل بخوابد، تا درد‌هایش تسکین پیدا کند. او می گوید: چند سال پیش پدرش هنگام کار از داربست ساختمان سقوط کرده و قطع نخاع شده و دو برادر دانش آموز ۸ و ۱۰ ساله دارد که باید به همراه مادرش هزینه‌های زندگی را تأمین کنند. برای اجاره خانه‌شان در شهری، ۲۰ میلیون تومان رهن پرداخت کرده‌اند و ماهی دو میلیون و ۲۰۰ هزار تومان هم کرایه می‌دهند.

از وقتی پدرش زمین‌گیر شده، مادرش، کار در خانه‌های مردم را شروع کرده و او را هم با خودش برده است. حالا چند مشتری ثابت دارند که ماهی یک‌بار به خانه آن‌ها می‌روند و روزهای اسفند هم سرشان شلوغ است. آن‌ها ترجیح می دهند مشتری‌های ثابت داشته باشند. اگرچه دردهای ناشی از سختی کارگری می‌کنند، آن قدر ناچیز است که اصلا به حساب نمی‌آید. واقعیت این است که هیچ سازمان و نهادی تابه‌حال به شکل واقعی کمک‌خرج ما نبوده است. به همین دلیل مجبور شدم قید مدرسه رفتن را بزنم. با این هزینه‌ها و خرج و خارج مدرسه، شاید یکی دوسال بعد برادرهایم مثل من ترک تحصیل کنند و وارد بازار کار شوند. خودم، بعد دو سال کم کم کار کردن را یاد گرفتم، ولی به درس هایم نمی‌رسیدم و کلا مدرسه نرفتم. چون هم نمی‌توانستم هزینه‌هایش را تأمین کنم، هم نمی‌خواستم کارم را رها کنم. مدرسه را دوست داشتم ولی وقتی پول نداری نمی‌شود ادامه تحصیل داد.»

بهروز آتشی، فعال حقوق کودک در این باره عنوان می‌کند: «برخی خانواده‌ها به خاطر فقر و تنگدستی نمی‌توانند فرزندانشان را به مدرسه بفرستند، این کودکان ناچارند خیلی زود وبدون تخصص وارد بازار کار شوند. امروزه به دلیل برنامه ریزی‌های ناکارآمد مسئولین، آمار کودکان کار افزایش چشمگیری پیدا کرده‌است. کودکانی که‌می بایست آینده‌سازان یک جامعه باشند، به دلیل سیاست‌های اشتباه ازهمان دوران کودکی وارد دنیای بزرگ و پیچیده کار می‌شوند و مسئولیت‌های بسیار سنگینی را برعهده می گیرند. این ورود زودهنگام کودکان به دنیای کار و مسئولیت باعث می‌شود تا آن‌ها در معرض انواعی از مشکلات و آسیب‌های اجتماعی قرار گیرند.»

این فعال حقوق کودک، تأکید می کند: «کارگری در منازل اصلا مناسب کودکان و نوجوانان نیست و طبیعتا کودکانی که در سنین بسیار کم به ناچار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

اگرچه امیرحسین و برخی دیگر از کودکان کار، به ظاهر از کار کردن ناراضی نیستند، اما این کودکان هرگز خلق و خوی کودکی ندارند. تن صدا، لحن و برخوردشان هیچ‌گونه شباهتی با همسالان خود ندارد.

مهدی یکی دیگر از این کودکان است. ۱۳ سال دارد و از وقتی یادش می‌آید، با تراژ و جلویش بوده و مردم را وزن می کرده یا کنار پدرش، در خانه این‌وآن مشغول نظافت بوده است.

هم‌درس می‌خواند و هم کمک خرج خانواده است. او هیچ‌وقت نتوانسته سرگرم اسباب بازی‌های بچه‌گانه باشد، هیچ‌وقت کودک نبوده است. تنها زمانی که می‌تواند بازی کند، زنگ تفریح مدرسه است، بعد از مدرسه هم باید به سرعت خودش را به آدرسی برساند که پدرش آنجا مشغول رفت‌وروب و تمیزکاری است. می گوید، پدرم گفته، اگر کار به فعالیت‌های سخت اشتغال پیدا می کنند که از هر نظر مناسب سن و توان آن‌ها نیست، به آسیب‌های جسمی جبران ناپذیری مبتلا خواهند شد و البته فقر خانواده‌ها که ریشه در نابرابری‌های اقتصادی یک جامعه دارد مهم‌ترین دلیلی است که باعث ظهور پدیده مهمی به نام کودک کار می‌شود. کودکان کار جزء آسیب پذیرترین اقشار جامعه به شمار می آیند. ناپختگی، بی‌تجربگی، کودکی نکردن و روبه روشدن با چالش‌های سخت زندگی این کودکان را از داشتن یک زندگی ایده‌آل و طبیعی محروم کرده و ساده‌ترین حقوق این افراد به دلیل فقر خانواده و مشکلاتی نظیر این پایمال می‌شود.»

اجباری طاقت فرسا محکوم‌اند.

معمولا صبح خیلی زود بیدار می‌شوند و تا عصر به همراه دیگر اعضای خانواده کار می کنند و ممکن است حتی اجازه گرفتن دستمزدهای خود را هم نداشته باشند. شاهین یزدانی از پژوهشگران مسائل اجتماعی بر این باور است که کار در خانه عمدتا از سوی دختران انجام می‌شود و معمولا روزانه بالغ بر ۱۲ ساعت کار می کنند و از تحصیل و آموزش محروم می‌شوند و باید کارهایی مثل تمیز کردن خانه، نگه‌داری از کودکان و شست‌وشو را در منزل شخص ثالث انجام دهند و در این موارد هم معمولا دستمزدشان به خانواده‌های آنان پرداخت می‌شود. دخترانی که این نوع کارها را انجام می‌دهند به دلیل پنهان بودن از معرض دید عمومی، احتمالا مورد اذیت و آزار قرار می‌گیرند. به همین میزان اطلاعات مربوط به این کودکان ناچیز و بررسی وضعیت آنان دشوار است. یونیسف می گوید آمارهایی که کار دختران در خانه را مستند کرده‌اند، تنها نوک کوه یخی را نشان می‌دهند و نگرانی‌ها درباره این پدیده فراوان است.

نظارت قانونی بر کارهای خانگی به‌راحتی امکان‌پذیر نیست

براساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، کار کودک گریبان‌گیر حدود ۸ درصد و با احتساب کودکان خانه‌دار حدود ۱۵ درصد از کودکان کشور است و حدود ۱۰ درصد از کودکان کار به مدرسه نمی‌روند. دفتر مطالعات اجتماعی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در گزارشی با عنوان «چالش‌های نظارت مؤثر بر عدم استفاده از کار کودکان» نوشته است: «کار کودک به دلیل آسیب‌های آن به لحاظ قانونی در قوانین بین‌المللی و داخلی نظیر قانون کار (۱۳۶۹) و قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (۱۳۹۹) منع و جرم‌انگاری شده است و دولت مکلف شده است به منظور کاهش کار کودکان، اقدامات و حمایت‌های لازم از کودکان را به عمل آورد. اما به رغم منع قانونی این کارها، برحسب گزارش‌های مختلف، کودکان کما کان در فعالیت‌های اقتصادی مورد سوء استفاده و بهره‌کشی قرار می‌گیرند. سوء استفاده از کودکان نشان دهنده ضعف در ضمانت اجرای قوانین و نبود سازوکار مناسب جهت نظارت مؤثر بر عدم استفاده از کار کودک است، به عبارتی ضعف در اجرای قوانین و عدم نظارت مؤثر بر کارگاه‌ها یکی از عمده دلایل شکل‌گیری کار کودک است.»

کودکان کار در مشاغل مختلفی به کار گرفته می‌شوند که برخی از آن‌ها قابل مشاهده‌اند و برخی دیگر پنهان از دید عمومی هستند. بررسی‌های این گزارش حاکی از آن است که ماهیت تعدادی از کارهای کودک به ویژه بدترین اشکال آن به گونه‌ای است که نظارت بر آن‌ها و حذف آن را دشوار می کند. کارهای خانگی و دور از نظارت نمونه‌ای از این کارها هستند، برای مثال نظارت قانونی بر کارهای خانگی به دلیل آنکه در حوزه خصوصی رخ می‌دهد به‌راحتی امکان‌پذیر نیست. کاهش این کارها، تنها با ریشه کن کردن فقر و آگاهی بخشی به جامعه امکان‌پذیر است.

خانواده‌هایی که به مسئولیت‌های خود در قبال کودکان توجهی ندارند

با تشدید فشارهای اقتصادی و در نبود پس اندازی برای تاب آوری این وضعیت، کار کودکان به «نیاز» و در مواردی به «ضرورت» در بسیاری از خانوارها بدل می‌شود. آن طور که فعالان حقوق کودک می گویند: «تشدید فشارهای اقتصادی بر خانوارها می‌تواند منجر شود به این که، کودکان دختر بیش از پسران، به صورت خدمتکار در خانه شخص ثالث کار کنند و این یکی از بارزترین اشکال کار دختران کودک و نوجوان در سال‌های اخیر است، که طبق یک قانون نانوشته مجبورند در کنار مادران خود، مسئولیت امور مربوط به خانه شخص دیگری را از شستن روزانه ظرف‌ها و جارو کردن خانه تا گردگیری و نگه‌داری از بچه‌ها بر دوش بکشند. درواقع مطالعات می گویند که تأمین نیازهای مالی و مسائل معیشتی خانواده‌ها عوامل اصلی ورود کودکان به عرصه کار است، اما دلایل دیگری نظیر خشونت و اعتیاد افراد خانواده نیز در کار کودکان نقش دارند. مسئله مهم دیگر این است که ما فقط بعد توسعه اقتصادی را در نظر می‌گیریم، بدون آن که به توسعه منابع انسانی فکر کنیم. یعنی خانواده‌های اقشار پایین جامعه به مسئولیت‌های خود در قبال کودکان توجه ندارند و آن‌ها را به عنوان نیروی کار به دنیا می‌آورند تا یک گوشه زندگی را بگیرند.»

بهروز آتشی با اشاره به عبارت پیش گفته، اذعان می کند بر این که، «در دوران کرونا بخش‌های آسیب پذیر جامعه و طبقات فرودست متحمل بیشترین آسیب شدند و در این شرایط به طبع به تعداد کودکان کار نیز افزوده شده است. در کنار این عوامل، در چند سال اخیر و با رشد چشمگیر تورم و افزایش هزینه‌های زندگی تعداد قابل توجهی از کودکان گروه‌های آسیب پذیر جامعه که تا پیش از این مجبور به کار نبوده‌اند مجبور به اشتغال شده‌اند. افزایش کودکانی که در منازل این‌وآن کار نظافت را برعهده دارند به وضوح نشانه‌ای از این وضعیت است.» این فعال حقوق کودک، به والدینی هم اشاره دارد که کودک را ترغیب می کنند در مناسبت‌های مختلف مثل شب عید، در کنار کوچه و خیابان ماهی قرمز و گل بفروشد تا از پول به دست آمده برای خود او لباس عید بخرند و حتی برخی از بچه‌ها می خواهند با کار کردن مابقی را به زخم زندگی بزنند. آتشی، تصریح می کند: «دولت همواره سعی داشته است مسئله کودک کار را تا سطح یک معضل تنزل بخشد تا به جامعه بقبولاند که این پدیده، نتیجه درست عمل نکردن بخشی از یک سیستم درست است. حال آنکه به‌وضوح، پدیده کودک کار معلول یک سیستم غلط اقتصادی است که این پدیده به درستی و به نفع آن شکل می‌گیرد و به این ترتیب کودکان بی‌گناه، بدون قرارداد، بیمه و دیگر ملزومات کار، گاه یک دهم کارگران بزرگسال حقوق می‌گیرند. در خیلی از موارد و در حالی که این کودکان توان اعتراض و احقاق مطالبات به حق خود را ندارند، کارفرمایان سودجو از پرداخت دستمزد آن‌ها خودداری می‌کنند.» به‌هرروی در شرایطی که تشدید مشکلات اقتصادی و تورم افسارگسیخته، موجب ریزش بیشتر خانواده‌ها به زیر خط فقر و گسترش مشاغل غیرقانونی شده، دولت برنامه‌ای برای توانمند کردن خانواده‌ها و رفاه کودکان ندارد. این که کودکان کار همچنان در حال افزایش هستند، ناشی از عدم توانمندسازی خانواده‌ها توسط دولت، نبود برنامه‌ای واحد برای اسکان و آموزش کودکان محروم و افزایش روزافزون سقوط خانوارها به زیر خط فقر است. کار کودکان، زاییده عوامل مختلفی همچون فقر و اعتیاد والدین و سرپرستان است و حل چنین معضلی نیازمند برنامه‌های کارآمد و اقدامات اساسی برای فقرزدایی و ارائه آموزش مناسب خواهد بود.

آگهی موضوع ماده ۳ قانون و ماده ۱۳ آئین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی شهرستان بهبهان
برابر رای شماره ۱۴۰۲۶۰۳۱۷۰۷۰۰۶۶۰۳ هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان‌های فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی شهرستان بهبهان تصرفات مالکانه و بلامعارض متقاضی نورالله جوکار فرزند علی بش. ش ۱۱ و کدملی ۱۸۶۱۴۹۵۰۵۶ صادره از بهبهان نسبت به شش‌دانگ یکباب ساختمان به مساحت ۱۲۲/۲۱ مترمربع در قسمتی از پلاک ۵۵۲۰ واقع در بخش یک بهبهان انتقال ملک از مالک رسمی اسداله اجرئی محرز گردیده است. لذا مشخصات مفاوضی و املاک مورد تقاضا به منظور اطلاع عموم مرآتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باش